

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תשז

ערב שבת-קודש

פרשת תרומה

ב' באדר-א ה'תשס"ח

יוצא-לאור על-ידי

מכון ליובאוויטש שעל-יד

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ב' באדר ראשון ה'תשס"ח – ט' באדר ראשון ה'תשס"ח

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ב' באדר-ראשון	הלי' טומאת צרעת פרק יא-יג.	הלי' בכורות פרק ב.	מ"ע קיא.
ש"ק	ג' באדר-ראשון	פרק יד-טז.	פרק ג.	מ"ע קב. קג.
א'	ד' באדר-ראשון	הלי' מטמאי משכב ומושב.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ד.	מ"ע צט.
ב'	ה' באדר-ראשון	פרק דו.	פרק ה.	מ"ע ק.
ג'	ו' באדר-ראשון	פרק ז-ט.	פרק ו.	מ"ע קו.
ד'	ז' באדר-ראשון	פרק יב.	פרק ז.	מ"ע קד.
ה'	ח' באדר-ראשון	פרק יג. הלי' שאר אבות הטומאות.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ח.	מ"ע קד. צו.
ו'	ט' באדר-ראשון	פרק ג-ה.	הלי' שגגות.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע צו.

זמני השבוע *

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							ד' 120 לפני הזריחה	ד' 72 לפני הזריחה	
5.48	5.25.4	12.25	11.55	9.08	6.31	5.33	5.12	4.25	ו', ב' באדר-א
5.49	5.26.3	12.25	11.55	9.07	6.30	5.32	5.11	4.24	ש"ק, ג' באדר-א
5.50	5.27.1	12.25	11.55	9.07	6.29	5.32	5.10	4.23	א', ד' באדר-א
5.51	5.28.0	12.25	11.55	9.06	6.28	5.31	5.09	4.22	ב', ה' באדר-א
5.52	5.28.8	12.25	11.55	9.06	6.27	5.30	5.08	4.22	ג', ו' באדר-א
5.52	5.29.7	12.25	11.55	9.05	6.26	5.29	5.07	4.21	ד', ז' באדר-א
5.48	5.24.5	12.25	11.55	9.08	6.31	5.34	5.13	4.26	ה', ח' באדר-א
5.48	5.25.4	12.25	11.55	9.08	6.31	5.33	5.12	4.25	ו', ט' באדר-א

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש
תרומה	4:43	5:58	4:58	5:59	4:48	5:57	5:01	6:00
תצוה	4:49	6:03	5:04	6:05	4:54	6:03	5:07	6:05

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

בשנת העיבור ניתן הכוח לתקן את העבר

אין להתיירא משנת העיבור אלא אדרבה, על ידה מתקנים את הנגרם בעקבות מיעוט הירח • בשנה זו צריכה להיות העבודה בהוספה בכל ענייני תורה ומצוות, כדי לתקן ולהשלים את העבר בשנים הקודמות ואף בדורות הקודמים! • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

עד שיעברו י"ג חדשים, די בתיבת "שנה" בלבד כדי להשימיענו ש"אינה נחלטת עד שלשה עשר חודש", ואין צורך בהוספת תיבת "תמימה". ונמצא, שב"שנה" לא חסר חודש הי"ג. ואם כן, איך למדים מתיבת "תמימה" "להביא את חודש העיבור", "שאם היתה שנה מעוברת אינה נחלטת עד לאחר שלשה עשר חודש"? ליתר ביאור:

תיבת "תמימה" אינה תיבה בפני עצמה, אלא היא מתייחסת לתיבת "שנה", דהיינו שהשנה היא "תמימה". וכיוון שב"שנה" לא חסר חודש הי"ג, נמצא, שחודש זה אינו מכלל ה"שנה", ואם כן, איך יכול חודש זה להשלים את השנה (שתהיה "שנה תמימה"), בה בשעה שהוא עצמו אינו מכלל השנה?

- עניין השלימות יכול להיות רק על ידי דבר שנוגע לעניין עצמו. ולדוגמא: ידוע פסקדין הרמב"ם⁴ "החכם... צריך שיהיה ניכר... בהילוכו וכו'" (ומונה עשרה דברים), דהיינו שהחכמה

א. שנה זו היא שנה מעוברת, שנקראת "שנה תמימה" - כפי שמצינו בדין מכירת בית בעיר חומה שזמן גאולתו "עד תום שנת ממכרו ימים תהיה גאולתו" (ימי שנה שלימה)¹, שבכתוב נאמר² "שנה תמימה", ודרשו חז"ל³ "כשהוא אומר תמימה להביא את חודש העיבור" (שאם היתה שנה מעוברת אינה נחלטת עד שלשה עשר חודש). והיינו, שאילו נאמר "שנה" בלבד, היה מקום לומר שאינו גואל אלא במשך י"ב חודש בלבד, ומתיבת "תמימה" למדים שגם בשנה שיש בה י"ג חודש, גואל במשך כל השנה כולה, י"ג חודש.

ולכאורה אינו מובן:

כיוון שמתיבת "שנה" בלבד לא היינו יודעים שיכולים לגאול במשך י"ג החדשים של שנת העיבור, אלא במשך י"ב חודש בלבד, הרי מוכח, ש"י"ב חדשים נחשבים כבר ל"שנה" שלימה, שהרי, אם נאמר שבשנת העיבור לא נשלמת ה"שנה"

(1) בהר כה, כט (ובפרש"י).

(2) שם, ל.

(3) משנה עריכין לא, א (ובפרש"י).

(4) הל' דעות רפ"ה.

(וכן היתה תמיד, כמעט מעת בריאתה); אלא שאף-על-פי-כן שלימות אין כאן, ועניין השלימות הוא - להשוות את שנת הלבנה עם שנת החמה, על ידי הוספת חודש העיבור.

ג. בכלל, היו מתייראים ("מ'זוּאֵלַט זיך שרעקן") משנת העיבור¹⁰, שהרי עניין העיבור הוא תוצאה מהקטרוג ומיעוט הירח (ולכן יש נוסחאות שנוהגים להוסיף בשנת העיבור "ולכפרת פשע"¹¹); עד שהגיעו למסקנה ("מען האָט זיך געכאַפֿט") שאין סיבה להתירא, כיוון שאדרכה: עניין העיבור הוא להשוות את שנת הלבנה עם שנת החמה, היינו, לתקן את החיסרון שנעשה על ידי מיעוט הירח (שזהו עניין "כפרת פשע").

וכמבואר לעיל, שמטעם זה שנת העיבור היא "שנה תמימה" - כיוון שהיא פועלת שלימות בשנת הלבנה, על ידי השוואתה לשנת החמה.

ויתירה מזה: בשנת העיבור ישנם יותר ימים מאשר בשנת החמה - שהרי שנת החמה היא שס"ה ימים, ומספר הימים דשנת העיבור הוא גדול יותר.

והיינו שעניינה של שנת העיבור הוא בדוגמת עניין התשובה, שמדריגת בעלי תשובה היא למעלה גם ממדרגיג הצדיקים¹², והרי מצינו¹³ שקין האריך ימים יותר מאדם הראשון (שניתנו לו אלף שנים ואחר כך נלקחו ממנו שבעים¹⁴), וגם יותר מירד וכו', שכל זה הוא מצד מעלת התשובה, ועל דרך זה מספר הימים דשנת העיבור גדול יותר משנת החמה, מצד מעלת התשובה.

ד. מעלה נוספת שמצינו בשנת העיבור - שההוספה שבשנת העיבור על שנה פשוטה היא (לא רק כדי להשוות שנה זו לשנת החמה, אלא) גם כדי להשוות את השנים שלפניה ושל אחריה.

מוסיפה שלימות בשאר עניני האדם, שהנהגתו בהם היא כפי החכמה, וכל זה הוא מפני שהחכמה היא חלק מהאדם, ובלעדיה הרי הוא אדם חסר, ולכן, כאשר יש בו ענין החכמה, הרי זה פועל בו שלימות. מה שאין כן דבר כזה שהעדרו אינו חסרון, דהיינו שאינו נוגע לעניין עצמו - אין בכוחו לפעול שלימות בעניין.

ואם כן, איך נעשית ה"שנה" "תמימה" על ידי חודש העיבור, בה בשעה שחודש העיבור אינו מכלל ה"שנה", שהיא י"ב חודש?
והביאור בזה:

ענין השלימות שבשנת העיבור ("שנה תמימה") - אינו עניין של השלמת החיסרון, שהרי גם שנה של י"ב חדשים אין בה חסרון; אלא שאף-על-פי שגם ללא חודש הי"ג אין חסרון, מכל מקום, אין כאן שלימות, ו"תמימה" - פירושו שלימות.

וועל דרך מאמר רז"ל¹⁵ על הפסוק "די מחסורו אשר יחסר לו", "אשר יחסר לו אפילו סוס לרכוב עליו כו'", אבל "אי אתה מצווה עליו לעשרו" - שעניין העושר ("לעשרו") אינו השלמת החיסרון, שהרי השלמת החיסרון נכללת ב"די מחסורו אשר יחסר לו", ולאחר שמספקים לו "די מחסורו", שוב אין עניין של חסרון; אלא שאף-על-פי-כן שלימות אין כאן, ושלימות זו - הוא עניין העושר ("לעשרו").

ב. והטעם לזה (שאף-על-פי שגם לולי חודש הי"ג אין חסרון, מכל מקום, פועל הוא שלימות) - על-פי פשוט:

תוכן עניין העיבור הוא - להשוות את שנת הלבנה לשנת החמה, דאף שבתחילה היו החמה והלבנה "שני המאורות הגדולים"¹⁶, הרי אחר כך נתמעט הירח¹⁷, ולכן יש צורך בחודש העיבור - כדי להשוות את שנת הלבנה לשנת החמה¹⁸.

ונמצא, שגם י"ב חדשים הם שנה - שנת הלבנה

10 ראה סה"ש תרצ"ז ע' 157, ובהנסמן שם בהערה 8.
11 א"ר ופמ"ג לאר"ח סתכ"ג. וראה תורת מנחם - התוועדויות ח"ב ע' 239. וש"נ.
12 ראה ברכות לד, ב. רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד.
13 שמור"ר פלא, א, יז.
14 ראה בר"פ פ"ט, ח. ועוד.

5 כתובות טו, ב.
6 פ' ראה טו, ח ובפרש"י.
7 בראשית א, טו.
8 חולין ס, ב. הובא בפרש"י עה"פ.
9 רמב"ם הל' קדוה"ח פ"א ה"ב.

ומכל זה מובן שאין מה להתיירא משנת העיבור, כיוון שאדרבה - יש בה מעלה (כנ"ל), וכידוע הפתגם²⁰ "טראַכט גוט וועט זיין גוט" [=חשוב טוב, יהיה טוב].

* * *

ה. [...] כאמור לעיל, ענינה של שנת העיבור הוא שהיא ארוכה עוד יותר משנת החמה, כדי

ותוכן העניין בזה - שדווקא מי שהוא בעל תשובה בעצמו, בכוחו לפעול גם על אדם אחר שיעשה תשובה.

וכפי שמצינו¹⁵ ש"פגע בו (בקין) אדם הראשון, אמר לו מה נעשה בדייך, אמר לו עשיתי תשובה ונתפשרתי, התחיל אדם הראשון מטפה על פניו, אמר כך היא כוחה של תשובה ואני לא הייתי יודע, מיד עמד אדם הראשון ואמר מזמור¹⁶ שיר ליום השבת", ונמצא, שדווקא על ידי קין, שעשה תשובה בעצמו,

דווקא בעל תשובה, שהיה בעצמו רשע, כאשר הוא מדבר עם הרשע באותיות של קירוב כו' - בכוחו לפעול על הרשע שיעשה גם הוא תשובה

להשלים ולהשוות את השנים שלפניה וגם את השנים שלאחריה, כך, ששני הלכנה ישתוו עם שני החמה.

והנה, כל עניין מיעוט הירח (סיבת החילוק בין שנת הלכנה לשנת החמה) בא בסיבת הקנאה שקינא הירח בשמש²¹, שעניין הקנאה הוא השורש לכל החטאים, כפי שמצינו שחטא עץ הדעת - שהוא שורש כל החטאים - בא בסיבת הקנאה שקינא נחש הקדמוני באדם וחווה²².

וכפי שרואים במוחש, שעניין הקנאה - שהאדם אינו יכול לסבול שיש לזולתו יותר ממנו, ולכן עושה הוא כל שביכולתו למצוא חן בעיני הזולת ("אויסנעמען באַ יענעם") ולהראות את גדולתו וכו' - מעבירה את האדם לא רק על דעת קונו, אלא גם על דעתו²³. ולכן נאמר בסעיף הראשון של כל ד' חלקי השולחן-ערוך: "ולא יתבייש מפני בני אדם המלעיגים עליו", כי, עניין זה שאינו מתחשב עם הזולת שיחפוץ למצוא חן בעיני הזולת, הוא

עשה גם אדם הראשון תשובה. צדיק - אינו יכול לפעול על רשע שיעשה תשובה;

דווקא בעל תשובה, שקודם לכן היה בעצמו רשע - הנה כאשר הוא מדבר עם הרשע, ומדבר עמו באותיות של קירוב כו', בדוגמת אופן הדיבור שבין אב לבנו,

- ולא בן סתם, אלא בן במדריגתו של קין, עליו נאמר¹⁷ "קניתי איש את ה'" ושכן, למרות מה שמסופר עליו בפשטות הכתובים, הרי על-פי המבואר בספרי קבלה¹⁸ היה במדריגה נעלית, כמרומז בפסוק "קניתי איש את ה'", והיה האדם הראשון שבא לעולם על ידי עניין של לידה שבזה מתגלה כוח האיך-סוף¹⁹, ונולד בגן עדן, ובמצב של קודם החטא, שאז היה גם אדם בשלימות -

אזי בכוחו לפעול על הרשע שיעשה גם הוא תשובה.

(15) ב"ד ספכ"ב.

(16) תהלים צב, א.

(17) פרשתנו ד, א. וראה זח"ג קמג, א. רטז, ב. תקו"ז תס"ט (צט, ב). ועוד.

(18) ראה שעה"פ סה"ל ול"ת הארז"ל פרשתנו.

(19) ראה לקו"ת שה"ש מ, א. ובכ"מ.

(20) שיחת שמח"ת תרפ"ח ס"א (סה"ש תרפ"ח ע' 4). וש"נ.

וראה לקו"ש חל"ו ע' 4 ואילך. וש"נ.

(21) ראה חולין ס, רע"ב. הובא בפרש"י עה"ת בראשית א, טז.

(22) ראה ב"ד ספי"ח. הובא בפרש"י עה"ת בראשית ג, א.

(23) ע"ד לשון חז"ל - עירובין מא, ב.

והם מסייעים לו ומעניקים לו יותר כוח ויכולת להתחזק בעבודתו; אבל לאורך גיסא - עליו לזכור שעליו לתקן גם את העבר, גם של הדורות הקודמים.

וכיוון שעליו לחשוב גם אודות תיקון העבר - אין מקום לעשות חשבון ולקבוע את עבודתו לשנה הבאה באופן של הגבלה, דהיינו שמכאן ולהבא יעשה את המוטל עליו במשך כ"ד שעות מעת-לעת ותו לא, אלא עבודתו צריכה להיות באופן של הוספה (שעל ידי זה נעשה תיקון העבר, כנ"ל).

וכשם שכל העניינים יש לעשותם בתוספות כדי להשלים את מה שהיה חסר בזה בעבר - כן הוא גם בעניין הפצת המעיינות, שיש לנצל בזה את כל הכוחות, ולהשלים גם את מה שהיה חסר עד עתה. ובפשטות - להוסיף בהפצת המעיינות בכל המקומות, הן בפרט והן בכלל, באופן ד'ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה"²⁵.

(מהתוועדויות שבת פרשת בראשית ה'תשי"ד ויום שמחת תורה ה'תשי"ט. 'תורת מנחם - התוועדויות' ה'תשי"ד ח"א (י) עמ' 119-122, ה'תשי"ט ח"א (כד) ע' 168-170)

היסוד לקיום כל ד' חלקי שולחן-ערוך. וזהו תוכן שנת העיבור, שעניינה להשוות את שנת הלבנה עם שנת החמה - התיקון על עניין הקנאה.

¶ ועוד עניין בזה - שהתיקון של שנת העיבור הוא גם על השנים שלפניה:

כשמגיעה שנה חדשה, אין להסתפק בכך שמכאן ולהבא לא תהיה אצלו קנאה, ויקיים תורה ומצוות כדבעי, אלא עליו לדעת שמחובתו לתקן גם את העבר. והדרך לזה - על ידי תוספת אור ואומץ בעבודתו בשנה זו, שעל ידי זה מתקן הוא גם את העבר, ברוגמת התוספת בשנת העיבור, שהיא יתירה גם על שנת החמה, כדי להשוות גם את השנים שלפני זה.

ויתרה מזה: גם לאחר שתיקן את כל ענייניו, עליו לדעת שנוגע עבורו לתקן גם את הדורות הקודמים, כפי שמצינו שישנו עניין הכפרה גם על המתים²⁴.

מחד גיסא - עליו לדעת שיש מעלה בדורות הקודמים, ויש לו בירושה גם את כוחותיהם שלהם,

(25) ויצא כח, יד.

(24) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתרכ"א סי"ד. וש"נ.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 03-9607588, שלוחה 130

בניין שלא שייך אחריו חורבן

חידוש הגאולה העתידה לגבי שאר הגאולות

...פסוק "ביום חתונתו וביום שמחת ליבו", ומפרשת המשנה: "ביום חתונתו זה מתן תורה (יום הכיפורים, שניתנו בו לוחות האחרונות), וביום שמחת ליבו זה בניין בית המקדש שייבנה במהרה בימינו".
 [...] ויש להוסיף, ש"ביום חתונתו כו'ו) ביום שמחת ליבו, זה בניין בית המקדש שייבנה במהרה בימינו", תהיה מעלה גדולה יותר מכמו שהיה קודם ש"חרב הבית בראשונה ובשנייה" (בבית ראשון ושני) - כיוון שעכשיו נסתיימו כבר כל העניינים של חורבן וגלות, ונעשית גאולה שלימה שאין אחריה גלות. והעניין בזה:

החילוק שבין גאולה שלימה שאין אחריה גלות לגאולה שיש אחריה גלות, הוא לא רק בסוף העניין, בסוף הזמנים, היינו שהחסרון בגאולה שיש אחריה גלות הוא רק בכך שלאחרי זמן נעשה עוד גלות, ומעלתה של הגאולה העתידה שגם בסוף כל הזמנים לא יהיה עוד גלות, אלא החילוק ישנו כבר בהתחלת הגאולה, היינו, שגאולה שיש אחריה גלות, כבר מתחילתה אינה גאולה שלימה, ומעלתה של הגאולה העתידה שמתחילתה היא גאולה שלימה ("פון אָנהויב'ס אָן איז שוין דער שטעל אַן אַנדערער").

וראיה לדבר - מהפסוק (שהובא בחסידות) "כי על אפי ועל חמתי היתה לי העיר הזאת למן היום אשר בנו אותה גו' להסירה מעל פני", וההסברה בזה - שסיבת חורבנה של העיר הזאת היא משום שתחילת בניינה לא היה בשלימות, ואילו היה תחילת בניינה בשלימות, לא היתה נחרבת לעולם.

ועל דרך זה בנדון דידן: "בראשונה ובשנייה" - כיוון שסוף כל סוף (לאחר ארבע מאות ועשר שנים, או לאחר ארבע מאות ועשרים שנים) היה חורבן וגלות, מוכח, שמלכתחילה לא היתה הכניסה לארץ (הן בכיאה ראשונה והן בכיאה שניה) ובניין בית המקדש (הן בית ראשון והן בית שני) כדבעי למהוי.

וזהו מעלתה של הגאולה העתידה ובניין בית המקדש העתיד ("ביום שמחת ליבו זה בניין בית המקדש שייבנה במהרה בימינו") - עלייה גדולה ביותר (לאחרי ירידה גדולה ביותר). [.] - שמתכוננים לגאולה כזו שמונעת ושוללת מלכתחילה אפשרות ואפילו מחשבה אודות מצב של חורבן וגלות, כיוון שהתחלה ("דער ערשטער שטעל") היא באופן ש"את רוח הטומאה אעביר מן הארץ", ובמילא, אין לך ארץ שתוכל להתחיל להצמיח דבר כזה שסוף כל סוף יצא ממנו עניין לא טוב.

(תורת מנחם - התוועדויות ה'תשי"א חלק ב' (ג) ע' 244)

"ושכנתי בתוכם" עוד לפני ביאת משיח

... "תביאמו ותטעמו בהר נחלתך" - שזוכים לכבדן בית המקדש השלישי במהרה בימינו. ויתירה מזו, כמו שכתוב: "למדת חיבתם של ישראל לפני המקום", שהקב"ה לא המתין ל"תביאמו ותטעמו בהר נחלתך", דהיינו בית המקדש, בית עולמים, אלא עוד בהיותם במדבר אמר: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם".

וכן הוא עתה, שבאותם ימים ספורים שנתרו עד ביאת המשיח, הנה על ידי זה שלא יתפעלו מהגזירות, ויעמידו "זרע ברך הוי'" - יקויים "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", שהקב"ה ישכון בכל בית יהודי, וכיוון שהקב"ה שוכן שם, הרי מובן מאליו שתהיה שם פרנסה בהרחבה, בריאות בהרחבה, ונחת אמיתית מבנים ומבניינים לאורך ימים ושנים טובות.

(תורת מנחם תשח"י, כרך ב (כב) עמ' 60)

מסכת בבא בתרא

"מסכת שיש עליה ריבוי ספרים ופירושים בראשונים

ובאחרונים" • מדוע הוציאו את רבי ירמיה מבית-המדרש? •

"שותפין" ו"מחיצה" בעבודת השם * התייחסויות הרבי למסכת

שנלמדה בישיבות תומכי תמימים בין השאר בשנת תשד"מ

וכמו-כן נלמדת השנה • רשימה ראשונה

עתה בהוצאתם לאור של שני ספרים מרבינו יונה. התעניין הרבי: על איזו מסכת? השיב הרב הרשלר: בבא בתרא. תמה הרבי: שני ספרים יספיקו למסכת בבא בתרא? (הנ"ל השיב בחיוב) והרבי בירכו: "השם יתברך יצליחך".

ומיד הוסיף:

בזוהר כתוב ש"בבא בתרא" הוא סיום הגלות, שתהיה אפוא ה"בבא בתרא" של הגלות. הנהגת ישיבת תומכי תמימים המרכזית היתה נכנסת לרבי אחת לחודש (בשנים האחרונות זה היה מדי יום ראשון בשבוע). פעם אחת, כשנכנסו בתחילת שנת הלימודים, התעניין הרבי אם יש מבין הבחורים מי שלומדים ומסיימים את כל המסכת הנלמדת באותה שנה בישיבה, בשלמותה. אחד הבחורים, הת' שלום דובער לוינ' נ"י (כיום מנהל ספרית ליובאוויטש העולמית), שמע על רצונו של הרבי והחליט למלאו. הוא למד בשקידה והתמדה ובעיון את כל המסכת, וכך ב"יחידות" אחרת בישרו חברי ההנהלה לרבי שיש בחור שאכן למד וסיים את כל המסכת. קורת רוח נראתה על פני הרבי שהביע את הערכתו (כשהוא

בהתוועדות שבת קודש פרשת בשלח י"א שבט תשמ"ה (תורת מנחם התוועדויות תשמ"ה כרך ב' עמ' 1117) התבטא הרבי:

בשיעור הרמב"ם השייך ליום ההילולא - יו"ד שבט - רמב"ם הלכות שכנים פרקים ז'ט נתבארו כמה - וכמה פרטים בדיני שכנים.

וכפי שכבר נסמן וצוין בפרטיות בספר מראי מקומות על הרמב"ם המקורות לכל פרטי דינים אלו - במסכת בבא בתרא, מסכת שיש עליה ריבוי ספרים ופירושים בראשונים ואחרונים, ובמילא יכולים לעיין וללמוד כו'.

הרבי התעכב על ההלכה "כל דבר שזה נהנה בו ואין חבירו מפסיד ואין חסר כלום, כופין עליו", וביארה בנגלה ובעבודת-השם.

'בבא בתרא' של הגלות..

מהדיר ספרי הראשונים, הרה"ג ר' משה הרשלאר ע"ה, ביקר אצל הרבי במהלך חלוקת השטרות (דולרים) לצדקה בר"ח תמוז תש"מ ('זורע צדקות' עמ' 61), וסיפר לרבי שהוא עוסק

(גלות) היא רק בתוך חמישים אמה (כוחות פנימיים); ר' ירמיה (השייך לגלות) רואה את מצבו האמיתי של עם ישראל, שרק "רגלו אחת" היא בתוך חמישים אמה, מה שאין-כן הנפש האלוקית היא "חוץ מחמישים אמה". ובכל-זאת "אפקוהו מבי מדרשא", כי באופן זה אי אפשר להיות הביורוד תלמוד בבלי (ונמצא שישנם ב' המעלות, כי היותו "בתוך חמישים אמה" הוא רק בשביל הביורוד).

המור"ל של תורת מנחם מציין (בהערה 184 שם): "ולמען, שמסכת זו (בבא בתרא) נלמדה בישיבה בזמן זה, והרי התוועדות זו היא במיוחד עבור בני הישיבות".

אגב, התייחסות נוספת למאמר רז"ל זה (באופן כללי) - ב'לקוטי שיחות' עמ' 72.

בחירת מסכת ללימוד בישיבות

בתשורה שפרסם המזכיר הרה"ח הרה"ת הרב ירחמיאל בנימין הלוי שי' קליין (לרגל נישואי בנו

מתרומם מכיסאו) ושואל: "גאנץ | = כל מסכת| בבא בתרא!?!..."

הרבי מבאר עניין במסכת הנלמדת בישיבה

התוועדות שמחת בית השואבה המסורתית בחגי-הסוכות נועדה עוד בחיי כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ במיוחד עבור תלמידי הישיבות. בהתוועדות שקיים הרבי בליל ג' דחול המועד סוכות תשי"ז (תורת מנחם כרך חי עמ' 30 ואילך) החל הרבי לבאר בשיחה התשיעית (שם עמ' 66), את מה ששינו במסכת בבא בתרא ובגמרא שם: "ניפול (גזול) הנמצא בתוך חמישים אמה הרי הוא של בעל השוכך, חוץ מחמישים אמה הרי הוא של מוצאו". "בעי ר' ירמיה, רגלו אחת בתוך חמישים אמה ורגלו אחת חוץ מחמישים אמה מהו, ועל דא אפקוהו לרבי ירמיה מבי מדרשא".

"ויש לכאר הרמז בזה בעבודת האדם לקונו", המשיך הרבי, ותוכן הדברים: שייכות היונה (כנסת ישראל) לבעל השוכך

ב"ה, כ"ז תמוז ה'תשמ"ג
בי"ק אדמו"ר שליטיא

הנני מוטר בזה מכתבי מענה של הישיבות ע"ד לימוד מסכת חדשה על זמן הבע"ל.
מסכת ב"ב שלמדנו בשנת השלי"ג, או מסכת ב"ק שלמדנו בשנת השלי"ז.

במאנטרעאל, כפר תב"ד (ע"י הסלפונד), תו"א, אוסטראליא, מיאמי, וכו' בכאן,
מסכימים ללמוד מסכת ב"ב.

בראשון-לציון נוטים ללמוד מסכת ב"ק.
מצרפת לא נתקבל מענה ע"ע.

אמרי רבי
הואו זיך
הואו זיך

מרדכי

ויהי עקבך אצל ישיב
היפה הוצדקה - ואפנים גלייך -
צמח יד (צמח צמח) - תלמידי
אנינום ולידת תלמידי

הואו זיך

בחוברת לא - שהופיעה לקראת שבת קודש פרשת משפטים תשנ"ו) בביאור הסדר דנזיקין (ג' הבכות: בכא קמא, בכא מציעא וכבא בתרא) בעבודת האדם לקונו, נאמר כך:

"...ועד שבא ל"בבא בתרא" [שהתחלתה ב"השותפין" שמוורה] שנעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית, על-ידי שדן דין אמת לאמיתו (שבת י' עמוד א), ואומר ויכולו (שבת קיט, ב), [ששותפות זו מתבטאת בכך שפעולתו של הקב"ה במעשה בראשית היא מאין ליש, ועבודת האדם הוא הביטול] מיש לאין. ואז [כשנמצא במעמד ומצב דשותף להקב"ה במעשה בראשית על-ידי-זה שעושה מיש אין] - לא יזיק לו [דבר מענייני העולם] (שלידת העניין דנזיקין לגמרי),

או יכול (הוא להינצל מהיזק) **אם יעשה מחיצה** **בחצר** ("השותפין שרצו לעשות מחיצה בחצר" כדי שלא יזיקו זה את זה בהיזק ראייה) - ש"חצר" מוסב על עולמות [בריאה] י[צירה] ע[שיה], ששם יש מקום להיזק, ושוללים ההיזק על-ידי עשיית מחיצה.

ובזה גופא - "גויל גזית כפיסין לבינין": **אם מאבנים** ("גויל, אבני דלא משפיא, גזית, אבני דמשפיא") שהם **בריאה בידי שמים**, או [מן] **לבנים** ("כפיסין, ארחי (אריח חצי לבינה), לבינין, ליבני" (שלימות)) - **בידי אדם, ושיעורה** (של לבינה הוא) **החצי** מ[שיעורים של] **אבנים דלא משפיי** ["גויל זה נותן ג' טפחים וכו'... בלבינין זה נותן טפח ומחצה וכו'"], "עובי כותל גויל ו' טפחים.. ושל לבינים ג'", (על דרך) **שנים מקרא ואחד תרגום** [ששיעור התרגום שאותיותיו נמשלו ללבנים שהם בידי אדם הוא **החצי** (אחד) משיעורו של המקרא שהוא בלשון הקודש שנמשל לאבנים שהם בידי שמים].

"אמת" גם מצד מציאות העולם

בהזדמנות אחת (הדרנים על הרמב"ם והש"ס עמ' כח"ל) ערך הרבי השוואה בין דברי התוספות

הרה"ת יעקב הלוי שיי' נחשף המענה שלפנינו, שנרשם על ידי הרבי על גיליון מכתבו של הרה"ג ר' מרדכי ע"ה מענטליק (ראש ישיבת תומכי תמימים המרכזית בברוקלין), מכ"ז בתמוז תשמ"ג. הרב מנטליק כתב כך:

לקראת שנת הלימודים הבאה - ה'תשד"מ. בקשר לבחירת המסכת אותה ילמדו בישיבות "תומכי תמימים": במונטריאל, כפר חב"ד, תורת אמת, אוסטריה, מיאמי ו-770 הסכימו ללמוד מסכת בכא בתרא (בראשון-לציון נוטים ללמוד בכא קמא, ומצרפת עדיין לא נתקבלה תשובה).

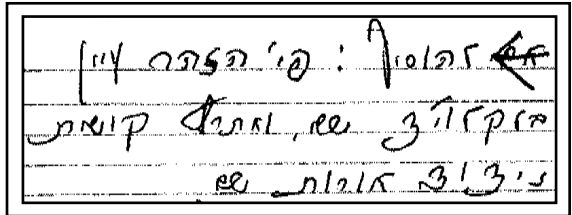
הרבי כתב במענהו:

להחזיר

ואחרי רבים להטות ויהא בשעה טובה ומוצלחת ויהי רצון שבקרוב ממש יחזיר הקב"ה האבדה - ואבדתם בגוים - דא בכא בתרא (זהר חלק ג' קצה, א) - תליתאה למקומה ולבית המקדש תליתאה.

בהמשך לכך שאל הר"מ מענטליק בפתק "אם להוסיף (- ציון למענה הנ"ל) - פירוש הזוהר עיין בלקוטי לוי יצחק [=לאביו של הרבין] שם ומתריך קושית ניצוצי אורות שם". הכוונה ל'לקוטי לוי יצחק' הערות לספר הזוהר פרשת בלק (עמ' תא ואילך); והרבי דיבר מספר פעמים על עניין זה (בין השאר בש"פ בלק תשל"ז).

הרבי מחק את המילה "אם" בתחילת השאלה באמצעות ציור חץ, והיינו - להוסיף!

שותפות על ידי ביטול או מחיצה מהישות

באחת מרשימותיו של הרבי (התפרסמה

תיקון הנזיקין בדקות בא לבסוף

ברשימה נוספת שהכין הרבי בתור ראשי-פרקים
בט"ז תמוז תש"ב (נדפס ברשימות חוברת לא עמ'
15) נאמר בין השאר:

וזהו ענין רבי, נשמה כללית אתפשטותא דמשה
[שבדור שענינו "משה קיבל תורה מסיני ומסרה
כו", "מילי דאבות", שנותן כח להתעסקות ב"מילי
דנזיקין"] ועל-ידי-זה יכול לתקן "מילי דנזיקין"
– שהתחלתו (בחטא עין הדעת) היה מזה ש"ותרא
האשה גו", היזק ראייה שהסתכל וראה בהיכלות
הקליפה, שהוא אמנם היזק קל כל כך עד דפליגי אם
שמיה היזק אם לאו (כדאיתא במסכת בבא בתרא,
בבא הג' דנזיקין, בתחילתה), אבל לבסוף בא על-
ידי-זה גם להיזק חמור – "ד' אבות נזיקין"; אלא,
שסדר זה (היזק קל ולבסוף גם היזק חמור) הוא
בנוגע להנזיקין כשלעצמם, ואילו בנוגע להתיקון
שלהם (שזהו תוכן ההתעסקות ב"מילי דנזיקין", כדי
לתקנם) הסדר הוא שבהתחלת התיקון מתחילין
בהרחקת הגס ביותר, ורק לאחר זה מתקנים גם
דבר הקל, כמובן, ולכן התיקון דהיזק ראייה שהוא
היזק קל הוא לבסוף, בבבא בתרא, ואילו בבא קמא
מתחיל בהרחקת ההיזק הגס, ד' אבות כו'..

והעיקר – סיים הרבי בהתוועדות שבת קודש
פרשת שמות תשמ"ז (התוועדויות תשמ"ז כרך ב'
עמ' 300) – שמהדיבור אודות סיום מסכת בבא
בתרא.. נזכה בקרוב ממש לסיום ה"בבא בתרא"
דגלות!

במסכת בבא בתרא (ח,ב) דיבור המתחיל דין אמת
לאמתו, שפירשו: "אמת לאפוקי דין מרומה, אף
על גב שהעדים מעידין אותו ואין מחתכים אותו,
כיוון שיודעים שמשקרים. כדדרשינן לאמתו
– שלא יטו את הדין" – לבין דבריהם במסכת שבת
(י, א: "דין אמת לאמתו, לאפוקי דין מרומה")
ומסכת מגילה (טו,ב: בדין מרומה צריך לחקור את
העדים בטוב עד שיתבאר האמת, ואז ידונו אותו
לאמתו). לאחר הבאת דברי הבית יוסף והדרישה
בחושן משפט סימן א' סעיף ב' – ביאר הרבי שיש
מחלוקת בהגדרת המושג "אמת":
(א) אמת על-פי דין תורה ש"נצטוונו לחתוך את
הדין על-פי שני עדים כשרים אף-על-פי שאפשר
שהעידו שקר".

(ב) "אמת" גם במציאות העולם. ובהתאם
לחילוקי הדרגות באמת, היתוסף בעילוי ד"אמת
לאמתו" לגבי "אמת".

ועל-פי זה – קובע הרבי – יומתק (בדרך הרמז)
שדווקא בבבא בתרא פירשו התוספות ש"אמת" (לא
רק "אמת לאמתו") שולל דין מרומה, כי מסכת זו
עוסקת (כלשונו של הרמב"ם בפירוש המשניות)
ב"חלוקת הקרקעות והדינין בעניין הדירות
המשותפות כו' שכולה קבלה ודברי סברות ולא
התבאר מן התורה", ולכן מודגש בה יותר ה"אמת"
גם במציאות העולם (מה שאין כן במסכתות שבת
ומגילה מודגש יותר ה"אמת" על-פי תורה).

אמנם – מסיים הרבי – שלימות עניין האמת
ואמת לאמתו הוא כשהדברים חודרים בגדרי
העולם, זאת כדברי הגמרא במסכת שבת ש"כל
דיין שדן דין אמת לאמתו.. נעשה שותף להקב"ה
במעשה בראשית".

פרשת תרומה

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן... וכן תעשו (כה, ח"ט)

יש להבין:

(א) מדוע לא נאמר "ועשו לי בית (שישמש) מקדש"?
(ב) מהו "ושכנתי בתוכם" לשון רבים. לכאורה היה לו לומר "ושכנתי בתוכו"?
אלא בני־ישראל נצטוו "להעתיק" את המקדש העליון, הרוחני, ולבנות משכן גשמי שיהיה "מרכבה" אליו. לכן נאמר "ועשו לי מקדש" (ולא בית־מקדש), כי הציווי הוא שבני־ישראל יעתיקו את ה"מקדש" העליון.

ומניין הכוח לבריות, בשר־ודם, להקים מקדש כדמות המקדש העליון? לכן נאמר "ושכנתי בתוכם", בתוך כל אחד ואחד מעושי המלאכה. הקב"ה מבטיח שתשרה עליהם השכינה, כדי שיוכלו לעשותו כתבניתו העליונה.

(כתר־שם־טוב סימן שיט דף מב עמ' ג')

בטבעות הארון יהיו הבדים לא יסורו ממנו (כה, טו)

בטעם הדבר כתב "החינוך" (מצווה צו):

"נצטוונו לכל נסיר בדי הארון ממנו, פן נהיה צריכים לצאת עם הארון לשום מקום במהירות, ואולי מתוך הטרדה וחילופון לא נבדוק יפה להיות בדים חזקים כל הצורך... אבל בהיותם בו מוכנים לעולם ולא יסורו ממנו, יעשו אותן חזקות".

לפנינו מוסר השכל נפלא: אדם הלומד תורה משול לארון, שבו ניתנו הלוחות. נוסף על התמסרותו ללימוד התורה, עליו להיות מוכן תמיד להביא את התורה - ובמהירות - אל כל אחד ואחד מישראל, בכל עת ובכל מקום שיהא צורך בכך.

(ליקוטי־שיחות כרך טז, דף 334)

ועשית שניים כרובים (כה, יח)

היינו פני כרוב, היינו פני אדם, אפי רברבי ואפי זוטרי (חגיגה יג)

התורה נקראת "אדם", כנאמר (במדבר יט), "זאת התורה - אדם".
בחנית התורה כפי שהיא למעלה, במקורה - נקראת "אדם גדול", "אפי רברבי". כי היא חכמה עילאה והיא בכחנית אין־סוף, כדכתיב (ישעיה מ), "אין חקר לתבונתו".
בחנית התורה כפי שהיא למטה - נקראת "אדם קטן", "אפי זוטרי". כי כדי שהתורה תומשך למטה,

הדבר נעשה על-ידי צמצום, וכמאמר רז"ל (שמו"ר פט"ו) "צמצם שכינתו בין בדי הארון". כי כדי שהקול ידבר משם למשה, הוצרך הדבר להיות על-ידי צמצום. וכמשל הקטן אשר הגילוי במוחין שלו מצומצם יותר מבאדם גדול.

(תורה-אור פרשת תרומה דף עט עמ' ד')

גביעיה כפתוריה ופרחיה (כה, לא)

ששת קני המנורה הם כנגד "שישים המה מלכות" (שיר-השירים ו), שישים המסכתות שבש"ס, כדרשת חז"ל (במדב"ר פי"ח);
 הכפתורים והפרחים - הם כנגד "הפילגשים והעלמות" (שבפסוק האמור) שהם, כדרשת חז"ל, הברייתות והמימרות;
 הגביעים - רומזים לפנימיות התורה. שהרי בגביעים שותים יין, ו"יין" רומז לפנימיות התורה, הנקראת "ינה של תורה" (כנאמר, "נכנס יין - יצא סוד").

(אור-התורה, שמות כרך ה עמ' א'תצא)

וכפתור תחת שני הקנים מונה... לששת הקנים היוצאים מן המנורה (כה, לה)

המפרשים כתבו, שגוף המנורה רומז לתורה שבכתב, וששת הקנים היוצאים ממנה רומזים לשישה סדרי משה, תורה שבעל-פה (שהרי כל תורה שבעל-פה מבוססת על המקרא, וכלשון הרגיל בש"ס: "מנא הני מילי? - דאמר קרא").
 לפי זה יש לומר רמז נוסף בכפתור שתחת שני הקנים: מקום יציאת הקנים מהקנה האמצעי רומז להתחברות המשפיע (תורה שבכתב) והמקבל (תורה שבעל-פה). נמצא שיש שם אור כפול (מהתחברות שתי הבחינות); ולכן היה שם כפתור, היינו שהיה עב יותר משאר מקום המנורה.

(תורה-אור ויקהל דף פ"ח עמ' ב')

ועשית מכסה לאוהל עורות אילים מאדמים ומכסה עורות תחשים מלמעלה (כו, יד)

הן עורות האילים הן עורות התחשים באים ממין החי ולא ממין הצומח, כשאר הדברים במשכן. מבין שניהם - יש מעלה בעור התחש על עור האיל, בזכות הצבע המיוחד שלו; צבע שהוא חלק ממהותו ומשפיע על תכונותיו, כפי שנאמר עליו, "ששש ומתפאר בגווניו שלו" (רש"י בתחילת הפרשה). המשמעות הפנימית של הדברים:
 מין החי רומז לקב"ה, כביכול, שהוא "חי העולמים" ומקור החיים גם של עצם מציאות הנבראים וגם של כל תכונותיהם, כי "מאמיתת הימצאו נמצאו כל הנמצאים".
 מאחר שבמשכן ובמקדש היו כל ענייני האלוקות בגילוי, לפיכך היו במשכן עורות תחשים שבהם יש ביטוי מודגש לכך; שכן כאמור, גם צבע עורם (דבר טפל וחיצוני), הוא חלק ממצויאותם בתור "חי". כל זה בא ללמדנו שגם לפרטים החיצוניים בנבראים יש רק מקור אחד - "אמיתת הימצאו", "חי העולמים".

(ליקוטי שיחות כרך לא עמוד 138)

"כאילו הם עוסקין בבניין הבית"

על-פי הוראת כ"ק אדמו"ר, להוסיף לשיעורי החת"ת של ימים אלו "מפירושי חז"ל בתורה שבעל-פה (על-כל-פנים מאמר ופירוש אחד של פסוק אחד), כפי שנלקטו כבר בספרים" - הננו מביאים כאן לקט כזה, לימי השבוע הבא עלינו לטובה

שבת קודש פרשת תרומה

אורך החצר מאה באמה ורוחב חמישים בחמישים (כז, יח)

חצר אורכה מאה אמה ורוחבה חמישים, שנאמר "ועשית את חצר המשכן". אבל אי אתה יודע כמה רוחבו של קומה [קלע]. כשהוא אומר וקומה ברוחב חמש אמות, הווי, מה קומה חמש אמות, אף רוח בחמש אמות. כיצד היה מעמיד את החצר? היה נותן עשרים ארנים של נחושת בצפון ועשרים בדרום ועמוד בתוך כל אחד ואחד, וטבעת קבועה באמצעיתו, והיה נותן את הקונטיסיין במיתרין ובעמודיין; והקונטיסיין - אורכו של כל אחד ואחד שישה טפחים ורוחבו שלושה; ותולה את הטבעות בתוך האונקליין וכורך בה את הקלע כמין קלע זו של ספינה. נמצא הקלע יותר מן העמוד שתי אמות ומחצה מצד זה ושתי אמות ומחצה מצד זה, וכן לעמוד השני.

(ילקוט שמעוני)

יום ראשון

ואתה תצווה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך (כז, ב)

מה מנורה שאינה לאכילה, טעונה שמן זית זך, מנחות שהן לאכילה אינו דין שיהיו טעונין שמן זית זך?! תלמוד לומר: זך כתית למאור ולא זך כתית למנחות. אמר רבי חנינא סגן הכהנים, אני הייתי משמש בבית המקדש ומעשה ניסים היה במנורה. משהיו מדליקין אותה מראש-השנה, לא הייתה מתכבה עד שנה אחרת. ופעם אחת לא עשו הזיתים שמן, התחילו הכהנים לכבות (ספרים אחרים: לבכות). אמרו רבותינו זכרונם לברכה, כיוון שהיו מדליקין המנורה, כל חצר שבירושלים, הייתה משתמשת לאורה. לכך נאמר, ויקחו אליך שמן זית זך כתית.

(מדרש תנחומא)

יום שני

ועשית חושן משפט מעשה חושב כמעשה אפוד (כה, טו)

לפי שנאמר "מעשה חושב כמעשה אפוד", תלה עניין החושב באפוד, לומר לך שקילקול הדינין שקול כנגד עבודה זרה, כמו שאמרו רז"ל (סנהדרין ז, ב), "כל המעמיד דייין שאינו הגון כאילו נטע אשירה כו",

דהיינו עבודה־זרה. על כן אמר שחושן המשפט המכפר על הדינין יהיה כמעשה אפוד המכפר על עבודה־זרה, וכן דרשו רז"ל פסוק "לא תעשון אתי אלוקי כסף", על דיין שאינו הגון (ירושלמי, ביכורים פ"ג ה"ג), כי עיקר חטא זה תלוי במחשבת הדיין, כמו שנאמר (משלי יב,ה), "מחשבות צדיקים משפט", כי הם שלמים במשפט גם במחשבתם.

(כל־יקר)

יום שלישי

ומגבעות תעשה להם לכבוד ולתפארת (כח,מ)

לכבוד ולתפארת. טעם שאמר כן פעם ב', לרמוז מה שאמרו בזבחים (יח,ב) וזה לשונם: "היו מטושטשין או מקורעין ועבד - עבודתו פסולה". ותניא עוד שם בד שיהיו חדשים, ואמרו בש"ס (שם), "חדשים - אין, שחקים - לא. והתניא משוחקין כשרים וכו'? אלא למצווה וכו'". והוא אומרו "לכבוד" - כנגד קרועים וזה לעיכובא, "ולתפארת" - כנגד חדשים וזה למצווה. ולזה הוצרך הכתוב לומר שניהם, וזולת זה היה לו לומר "לתפארת", שהוא יותר מאומר "לכבוד".

(אור־החיים)

יום רביעי

וזה הדבר אשר תעשה להם לקדש אותם לכהן לי (כט,א)

זה שאמר הכתוב, כבוד חכמים ינחלו (משלי ג, לה) אלו ישראל. וכסילים מרים קלון (שם), אלו עובדי עבודה־זרה. ואימתי נחלו ישראל כבוד? בשעה שקיבלו את התורה. אמר רבי יוחנן, שישים ריבוא של מלאכי השרת ירדו עם הקדוש־ברוך־הוא לסיני, שנאמר, רכב אלוקים ריבתיים אלפי שינאן (תהילים סח, יח), והיו נותנים עטרות בראש כל אחד ואחד מיישראל.

(מדרש־תנחומא)

יום חמישי

ובגדי הקודש אשר לאהרון יהיו לבניו אחריו למשחה בהם (כט,כט)

אמר רב חיסדא: מתנות כהונה אין נאכלות אלא צלי, ואין נאכלות אלא בחרדל. מה הטעם? "למשחה" - לגדולה, כדרך שהמלכים אוכלים.

(חולין קלב)

יום שישי

ונועדתי שמה לבני־ישראל ונקדש בכבודי (כט,מג)

צריך לדעת כוונת הכתוב מה בא ללמדנו באומרו "ונועדתי שמה לבני־ישראל"? וייראה, כי בא לתת טעם למה שאומר בגמר דבריו "ונקדש בכבודי", ואמרו זכרונם לברכה (זבחים קטו,ב) שכאן נאמר למשה "בקרובי אקדש". לזה הקדים לומר "ונועדתי שמה לבני־ישראל", פירוש לצד [=מפני] שאני מזמן שכינתי לבני־ישראל, חוששני להם מפרצת גדר ומיעוט כבוד מהם. לזה צריך לקדשו בקרובי, כדי שיראו ממקדשי, ורמז לו שלא הוצרך לעשות דבר אלא לצד ישראל, אבל לצידו [=של משה] אינו צריך לאיום זה.

(אור־החיים)

דריכת החתן / הוראה לרבים / ציבור במקום הש"ץ

דריכה על רגל הכלה

ב'התקשרות' פרשת בשלח (גיליון תש"ד עמ' 10), אודות מה דאיתא בספרים¹ שהחתן ידרוך על רגל הכלה תחת החופה, כתב הרב יהודה משה ק. שהרבי ביטל זאת מכל וכל, וגם אמר שהוא "עניין בלתי צנוע"². והנה בנוגע לפועל - על זה ידונו הרבנים, או שכל חתן ישאל לרבו או למשפיע שלו. אך להעיר ממה שנדפס ב'עטרת זקנים' תשורה (כ"ט סיון תשס"א) לחתונת הו"ח ר' לוי שי' חודקוב (נכדו של הרב חמ"א חודקוב ז"ל, יו"ר המזכירות), שם נעתק ממה שכתב הרב חודקוב (מאור לכ"ו שבט תרצ"ט, ריגא, סעיף י'), שכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע אמר לו בקשר לחתונתו, שיש לחתן לפסוע קצת תחת החופה ברגלו הימנית על רגלה של הכלה (ואין צריך שאחר ירגיש בזה). וכן מובא העניין בספר 'שני המאורות' להרה"ג הרה"ח רי"א מהאמיל (עמ' קנ), בשינוי בפרט אחד, שהרי"א כתב שידרוך ברגלו על הרגלי הכלה עד שתרגיש הדריכה, ואילו כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ אמר רק פסיעה קלה כנ"ל.

הערות המערכת:

1) בנטעי גבריאל הל' נישואין פל"ו ס"ז הובאה הנהגה זו (אם היא טהורה, מיד אחר ברכת הנישואין. בסדר דבריו הוא אחרי שבירת הכוס. ובס' זכירה כ' דאחר החופה כשישב אצל הכלה יעשה כן) מס' חסד לאברהם (לרבי אברהם אזולאי, זקנו של החיד"א, נדפס תמ"ה, מעין ד' נהר מ"ח), מדרש תלפיות (לרבי אליהו הכהן מאיזמיר בעל 'שבט מוסר', תצ"ו, ענף ח"ב), כתר שם טוב (גאגין) עמ' תרכ"ה שכן המנהג בא"י ובמצרים, שני המאורות (דלהלן בפנים), ס' סגולות ישראל אות ח, חנא וחסדא ח"א בהשמטות דף ט"ל ע"ב סקכ"ד, ושלחן העוז דף נ ע"א, והטעם שע"י כך מכניע אותה ותישמע לו כל ימי חייו, עיי"ש. ומסיים: וכן ציווה הרה"ק מהרי"צ מליובאוויטש נ"ע לחתנים. אך מביא י"א שמוטב שלא יעשו כן, ועל זה נאמר "תמים תהיה עם ה' אלוקיך" - כתר שם טוב הנ"ל וש"ת חמדת שאול סי' מג, שישראל קדושים אינם נוהגים כן, וכתב שם בשו"ת "והנסיון מלמדנו, שברוב הבתים של המון עם - הבית מתנהג בכשרות ויראת ה' רק ע"י האשה... על כן אין מוכרח שיותר טוב להתנהג הבית ע"י האיש... ואותם הגדולים והצדיקים שכתבו לעשות סגולה כדי שיתנהג הבית ע"י האיש, בשכמותם דיברו, ואין מביאין מהם ראייה" הובא בס' מנהג ישראל תורה ח"ד עמ' קצא. וראה 'תורת מנחם - התנועות' ח"ז עמ' 315 וחט"ו עמ' 162.

2) נדפס גם ב'שערי נישואין' (הוצאת היכל מנחם, ירושלים תשס"ז) עמ' רפח, בשינויים קלים (מתוך 'תשורה לשמחת נישואין' ללא ציון שם ותאריך).

וצריך בירור נכונות הדבר. איך ייתכן שמצד אחד הרב חודקוב מעיד מה שאמר לו כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, והרבי יאמר על זה "בלתי צנוע" ועוד?

הרב שלום דובער חייקין, רב קהילת חב"ד ליובאוויטש, קליבלנד, אוהיו

נעשה ברבים – הוראה לרבים?

שאלה:

בגיליון תש"ב עמ' 15, בהערת המערכת: "הנהגת הרבי עצמו כדי להוציא את הרבים... היא הוראה לרבים...".

וצריך עיון לפי זה, האם בכל המקומות שהרבי שינה (בקביעות) בנוסח התפילה כשעבר לפני התיבה כש"ץ יש בהן הוראה לרבים, לשנות מכפי שנדפס בסידורים?
לדוגמא:

* בפסוקי דזמרה, נהג לומר "משליך קרחו" הקו"ף בקמץ, ודלא כההוראה ב'היום יום' (יא אייר) לאומרה בפתח.

* בנוסח ישתבח, מנהגו לומר "ומעולם ועד עולם" בתוספת וא"ו, ודלא כבנוסח אדמו"ר הזקן.

* בשמונה עשרה, אמר "והעלה ארוכה" בכ"ף דגושה, דלא כנוסח אדמו"ר הזקן.

מענה:

א. כמצויין שם, הדברים הם מלשונו של הרבי באגרות קודש (במקום אחר³ הלשון מרחיבה יותר: "ומכיוון שנהגו כן ברבים ובפרסום - הרי זה הוראה לרבים", וגם שם מדובר בעניינים שנעשו למען הציבור).

ב. ידוע לכל, שהש"ץ בימינו אינו מוציא את הרבים, לא בפסוקי דזמרה, לא ב'ישתבח' ואף לא בשמונה עשרה.

ג. כשיש הוראה מפורשת "לרבים ולדורות" כיצד לנהוג⁴, אין הנהגה שונה מוחקת אותה, עד שלא ייאמר הדבר במפורש "הלכה למעשה"⁵.

אמירת הציבור במקום הש"ץ?

ב'התקשרות' גיליון תש"ד עמ' 16-14 נזכרה ההנהגה שהנהיג הרבי, שבמוסף שבת ויו"ט, כאשר הש"ץ אומר 'הוא אלוקינו' בפעם הראשונה - מזמר זאת הציבור יחד עמו, ולמעשה - אין שומעים אותו כלל, ובסיימו - חוזר הציבור שוב על הניגון ללא מילים. והובלעה התמיהה, הרי לכאורה תיבות אלו נועדו

(3) ס' השיחות תשמ"ח ח"א עמ' 155.

(4) שהרי אפילו על 'ספר המנהגים' כתב הרבי בכי"ק "בדפוס לרבים ולדורות" (מאוצר המלך' עמ' 362), וכל-שכן לגבי סידור אדמו"ר הזקן. כמה דוגמאות: פרטי הכריעה בעושה שלום' דקדיש ודשמו"ע; היד שאוחזת את הציציות ב'ברוך שאמר'; המקומות שמנשקים לפני ברכת העולה לתורה; ולכאורה גם אופן אחיזת הכוס בברכות הבשמים והנר בהבדלה - בכל אלה ורבות אחרות, ההנהגה, החל מזמן מסויים והלאה, לא היתה כפי ההוראה שנתפרסמה "לרבים ולדורות" (וראה 'התקשרות' גיליונות: תמ"ב עמ' 15, תמ"ד עמ' 18, ועוד).

(5) עכ"פ בזה יש לקיים כלשון הגמרא (ב"ב קלב) "אין למדין הלכה לא מפי תלמוד ולא מפי מעשה, עד שיאמרו לו 'הלכה למעשה'".

לאומרן על ידי הש"ץ בקול רם, וצויין לשולחן ערוך אדמו"ר הזקן בעניין קדושה, עיין שם. והנה יש עוד כמה הנהגות כיוצא בזה:⁶

בברכת 'מעין שבע' בליל שבת נהוג בין אנ"ש ועוד קהילות אשכנזיות, שהציבור אומר מ"מגן אבות" ועד "זכר למעשה בראשית" והש"ץ אומר עמהם בשקט, ואינו חוזר על זה. וכן משמע מפשטות דברי הרמ"א.⁷ ולמרות שהמשנה ברורה⁸ כתב, שאחרי שהציבור סיים, יחזור זאת הש"ץ בקול רם, הרי בקצות השלחן⁹ הביא מנהגנו שאינו חוזר, וכתב "וחלילה לומר ש'לא יפה הן עושין'" (כדברי המשנה ברורה), "ואין הכרח שיש חיוב לשמוע מהש"ץ דווקא מתחילת מגן אבות, כיוון שלא נתקנה מעיקרא כדי להוציא את שאינו בקי כמו חזרת הש"ץ", עיי"ש.

וכתב שם "וכעין זה כתב המשנה ברורה¹⁰ לתמוה על חזנים שאומרים מודים בתחילתו בלחש, והובאו דבריו בבדי השלחן סי' כב¹¹, וגם מנהגם יש ליישב, כיוון שבלאו הכי אין הציבור שומעים שאומרים מודים דרבנן, מה תועלת יהיה אם יאמרנו בקול רם שיוכלו לשמוע עשרה, וכל כי האי גוונא לא תיקנו חז"ל לומר בקול רם, כיוון שאין שומעין בלאו הכי" עכ"ל. אמנם לדידן ההוראה לרבים בעניין זה היא "אמירת 'מודים' של הש"ץ צריך לאומרנו בקול כמו שאר ברכות התפילה, דלא כמנהג העולם שהש"ץ אומרנו בלחש"¹².

ובדומה לזה נהוג שהציבור מזמר בחזרת הש"ץ בתפילות יום-טוב וחול-המועד 'אתה בחרתנו' כשהש"ץ אומר זאת בשקט, והרבי עורר זאת, והש"ץ רק מסיים זאת בקול ואינו חוזר על (רוב) הקטע. ועל כולם, בשנת תש"נ ראיתי (ואירע פעמים רבות לפני כן ולאחרי כן, ותועד ב'מראות קודש') שכאשר מתחיל הש"ץ ברכת 'שים שלום', מתחיל הציבור לזמר ניגון ידוע ללא מילים, והרבי עורר זאת בידו הק'. ולאחר מכן היה הש"ץ ממשיך לומר בקול רם כרגיל רק מהתיבות "וטוב יהיה בעיניך"¹³, כך שאת רוב הברכה אין שומעין (וגם אין אומרים) כלל.

וצריך ביאור נכון על כל האמור.

הרב יוסף שמחה גינזבורג, רב היישוב עומר

6 לא הזכרתי הנהגות בקהילות אחרות, כמו לומר "ותחוינה..." או "אתה אחד..." בקול, כשהש"ץ אינו חוזר על זה.

7 סי' רסח ס"ח.

8 שם ס"ק כב.

9 סי' עז בבדי השלחן ס"ק כו.

10 סי' קכד ס"ק מא.

11 ס"ק כג, ללא הסתייגות.

12 ספר המנהגים עמ' 12.

13 ויש לבדוק אם כן היה גם כשהרבי התפלל בעצמו לפני העמוד.

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת תרומה,

ג' באדר א'

קריאת התורה: עליית 'שלישי' מתחילה מפרשת המנורה: "ועשית מנורת זהב טהור" (כה, לא)¹. יש לשים לב: במילה 'לולאות' בפעם הראשונה (כ"ד) הלמ"ד השנייה בשבא-נע, ואילו בכל הפעמים הבאות - הלמ"ד בקמץ.

יום ראשון,

ד' באדר א'

מוצאי-שבת קודש:

אם צפויה עננות כבדה, ויש חשש שלא יוכלו לקדש את הלכנה בזמן, ויש אפשרות לקדש את הלכנה אחר ג' ימים² (מעתי-לעת³) מהמולד (זמן זה חל בחודש זה במוצאי שבת קודש אחרי השעה 8:06) - יש להקדים ולקדשה, ואין להמתין עד אחר שבעה ימים מהמולד.

יום רביעי,

ז' באדר א'

יום שלישי בלילה, אור ליום רביעי: הערב - התחלת זמן קידוש לבנה, כיממה השביעית מהמולד², אבל אם לא צפויה עננות מוגברת בשבת, ממתנינים לכתחילה עד מוצאי שבת קודש⁶.

4 עניינו של יום זה - באדר ראשון, כדעת המג"א סי' תק"פ ס"ק ח - הכרעת הרבי בלקוטי שיחות, כרך טו, עמ' 342, וש"נ.

ביום זה כתב משה רבנו ע"ה שנים-עשר ספרי-תורה ונתנם לכל השבטים, ועוד אחד שהניח בארון. ומוזה הוראה לחיזוק השליחות להגברת לימוד התורה מתוך קבלת-עול (לקוטי שיחות כרך כ"א עמ' 317. וראה היום יום' דהיום).

ביום זה נאמר הציווי לכל איש ישראל לכתוב ספר-תורה לעצמו. ביאור אודות אופן קיום מצווה זו למעשה לכל ישראל, בלקוטי שיחות כרך כ"ד עמ' 207 ואילך, ובלה"ק ב'שערי הלכה ומנהג' יו"ד סי' קיא.

5 וא"צ שבעה שלמים, כמבואר בהתקשרות גיליון תנד עמ' 15, וש"נ.

6 רמ"א סי' תכו ס"ב, שממתנינים למוצש"ק "אם ליל מוצ"ש הוא קודם י' בחודש" ובלבוש ס"ק ג ומג"א ס"ק ד ביארו שאם מוצש"ק הוא י"א ואילך אין ממתנין, דהיינו אם יישארו עוד חמש לילות נוספים עד סוף הזמן (ובס' קידוש לבנה הנ"ל פ"ג הע' יז העיר, שלפי השו"ע שמיקל לקדשה עד ט"ו מעל"ע מהמולד - יש לחשוב ה' לילות עד אז, ע"כ. ואולי גם לדין הוא כן, שהרי מקילין בזה עוד יותר (כמ"ש ברשימת הגר"י לנדא ז"ל, 'כפר חב"ד' גיליון 986 עמ' 35).

והנה בהנחת שיחת ש"פ נח תשנ"ב (שיחות קודש תשנ"ב ח"א עמ' 266) נרשם שהרבי אמר בפשיטות שבקביעות דאו, התחלת זמן קידוש לבנה הוא במוצש"ק י"א חשו. ובשיחה המוגהת (סה"ש תשנ"ב ח"א עמ' 68) הביא הרבי את לשון הרמ"א הנ"ל, והוסיף: "ובפרט במדינות שרגיל יותר שהשמים מכוסים בעננים, ובפרט בימות החורף", ובהערה 122: "ראה הגהות כ"ק אדנ"ע ושער הכולל שם, שמטעם זה לא היה הצמח-צדק מקפיד

1) כך נקט הרבי בפשטות, 'התועודיות' תשמ"ה ח"ג עמ' 1511, בלתי מוגה (כבחומשים הרגילים, ולא כבתנ"ך קורן. מכיוון שהרבי נהג בקביעות לשמוע קרה"ת ולקרוא את ההפטרות מתוך חומש 'תורה תמימה' [משא"כ לשיחות-רש"י השתמש ב'מקראות גדולות', כמדומני הוצאת 'חורב']. נהג הבעל-קורא בבית-חינו, הרה"ח ר' מרדכי שוסטרמן ע"ה, לקרוא כחומש זה - שהוא 'מנהג מדינתנו' - בכל מקום שיש חילוקים בין הדפוסים השונים ואין הוראה אחרת).

2) הגהות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע לסידור, ושער הכולל פרק לג ס"ק ב.

3) סידור רס"ג עמ' ז. משנה ברורה סי' תכו ס"ק ד.

בשבעה באדר - וכן בתפילת מנחה שלפניו - לא היו נשיאי חב"ד אומרים תחנון. זאת דווקא לאחר שעלו לנשיאות, אבל לא לפני זה.⁸

יש להשתדל להוסיף ביום זה בשמחה של תורה ובשמחה של מצווה, כיוון שנולד בו משה רבינו ע"ה, מושיען של ישראל.⁷

8 ספר-המנהגים עמ' 72, מרשימותיו של הרבי (אס"כ הרבי עצמו כן אמר תחנון, ראה 'אוצר מנהגי חב"ד - חודש אדר' (י"ל יחד עם מגילת אסתר עם ביאורי הרבי, היכל מנחם, ירושלים תשס"ב עמ' רלט) שכותב על כו"כ שנים: ז' אדר תשכ"ה; ז' אדר תשכ"ו; תשמ"א - שהרבי אמר תחנון, ואינו מביא אף שנה אחת שראו שלא אמר תחנון (ללא שהיה חתן). וכן ביומנים שבסוף שיחת קודש החדש תשי"ב ותשל"ח ח"ב).

בימות החורף להמתין עד אחר ז' ימים. אבל פשוט שחילוק בזה באם דרים במדינה ש(כמה וכמה מ)חודשי החורף אינם מעוננים", ע"כ. אך כמובן, שכאשר יש עננות בפועל, מקדימים הן מז' בחודש והן ממוצש"ק. ומה שהרבי לא נהג כן (לקדש לפני ז' ימים), אולי זהו ע"ד המסופר בס' 'דיני ומנהגי ר"ח - חב"ד' פי"ב הע' 32, וכיו"ב. וע"ע.
(7 'התועדויות' תשמ"ח ח"ב עמ' 388. 'התועדויות' תשמ"ו ח"ב עמ' 589.

לזכות
אנשי החסד הדגולים
הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש